

Mykhalchuk S. O., postgraduate, Lesya Ukrainka Eastern European national university (Ukraine, Lutsk), claire16@i.ua

Internet communications as a factor of political protests in Ukraine

The article analyzes the impact of Internet communications on the development of political protests in Ukraine. In order to determine the protest potential of Internet communications, the author analyzes the main protest events that took place in Ukraine's recent history: the action «Ukraine without Kuchma», the Orange Revolution and the Revolution of dignity. It was ascertained that the political protests of 2000–2001, 2004 and 2013–2014 differ viewing the network technology infrastructure, forms and means of communication. However, it is observed that the protests of 2000–2001 and 2004 were similar with regard to the then level of Internet penetration and use and functioning of such forms of communication as Internet media sites, political sites, forums. The events of 2013–2014 had radically other technological and functional conditions that led to the expansion of the influence of Internet communication on the realization of protest intentions. The author points out to the tendency towards increase of the impact of Internet communications on the development of political protests, particularly in Ukraine.

Keywords: Internet, Internet communications, political protests, political sites, social network, new and traditional media.

Михальчук С. А., аспірантка, Восточноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки (Україна, Луцьк), claire16@i.ua

Интернет–коммуникации как фактор политических протестов в Украине

Исследуется влияние Интернет–коммуникаций на развитие политических протестов в Украине. С целью определения протестного потенциала Интернет–коммуникаций, автором проанализированы основные протестные события, имевшие место в новейшей истории Украины: акция «Украина без Кучмы», Оранжевая революция и Революция достоинства. Установлено, что политические протесты 2000–2001, 2004, 2013–2014 гг. отличаются по уровню сетевой технологической инфраструктуры, а также формами и средствами коммуникации. Однако, отмечается, что протесты 2000–2001 и 2004 гг. были похожими, учитывая тогдашний уровень проникновения и использования сети Интернет, а также функционирование таких форм коммуникации как сайты Интернет–СМИ, политические сайты, форумы. В свою очередь, события 2013–2014 гг. имели кардинально другие технологические и функциональные условия, благоприятные для расширения влияния Интернет–коммуникаций на реализацию протестных намерений. Автор указывает на тенденцию к росту влияния Интернет–коммуникаций на развитие политических протестов, в частности в Украине.

Ключевые слова: Интернет, Интернет–коммуникации, политический протест, политический сайт, социальная сеть, новые и традиционные медиа.

* * *

УДК 323.2:351

Конах В. К.,
кандидат політичних наук, докторант,
Національний інститут стратегічних досліджень
(Україна, Київ), konakh_v@ukr.net

КОМУНІКАЦІЙНА ВЗАЄМОДІЯ МІЖ ВЛАДОЮ ТА СУСПІЛЬСТВОМ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Розглянуто сучасний стан та визначено основні проблеми налагодження комунікативної взаємодії між владою та суспільством в Україні. З'ясовано, що в Україні на сучасному етапі продовжує панувати інформаційна політика, заснована на односторонньому механізмі інформування з боку органів державної влади про свої рішення (точасті не в повній мірі), при відсутності зворотного зв'язку. Такий стан речей пов'язаний з низькою якістю застосування в Україні таких механізмів комунікативної взаємодії між владою та суспільством, як інформування, консультування, залучення громадськості до формування публічної політики тощо.

Для вирішення означених проблем запропоновано: забезпечити відповідну поінформованість суспільства про діяльність владних інститутів; створити та забезпечити необхідними ресурсами структурні підрозділи органів державної влади, що відповідають за комунікаційну взаємодію із суспільством; створити сприятливі передумови для діяльності та розвитку інститутів громадянського суспільства; забезпечити участь суспільства у розробленні важливих для держави рішень, зокрема шляхом функціонування ефективних механізмів консультування між владою та суспільством.

Ключові слова: комунікації між владою та суспільством, проблеми розвитку офіційної комунікації в Україні, механізми комунікативної взаємодії.

Сучасне суспільство вимагає від влади відкритості, прозорості, поінформованість та наявності ефективно функціонуючого зворотного зв'язку, що можливо

забезпечити лише шляхом застосування діалогових форм управління. Саме тому, важливою передумовою функціонування демократичного суспільства постає комунікативний аспект взаємодії влади та суспільства при розробці, прийнятті та реалізації важливих для держави рішень. Адаже саме через комунікацію відбувається зворотній зв'язок, коли владні інститути можуть краще інформувати про свою діяльність суспільство, а також дізнаватися про оцінку цієї діяльності з боку суспільства. Для України на сучасному етапі налагодження дієвої комунікативної взаємодії між владою та суспільством залишається надзвичайно важливим питанням.

Аналізу комунікативної взаємодії в різних вимірах (міжособистісній, соціальній, політичній тощо) присвячені роботи таких іноземних авторів, як Г. Лассуела, Г. Саймона, Ч. Ліндблума, Д. Істона, М. Маклюєна, С. Шеннона, Ю. Хабермаса. Зокрема, відомий німецький вчений Ю. Хабермас зазначав, що «сучасна модель взаємин держави і громадян має вибудовуватися не за традиційним принципом суб'єктно–об'єктних відносин (керуючі–керовані), а на механізмах «комунікативної поведінки», тобто суб'єкт–суб'єктних відносинах, на принципах визначення рівноправності як людини державної, так і людини «приватної», що передбачає як головну демократичну процедуру «діалогову комунікацію» державної влади і «вільної громадськості» [1, с. 30–31].

Теоретичні засади реалізації комунікативної взаємодії між владою та суспільством розглядаються й низкою вітчизняних вчених, зокрема Г. Почепцовим, О. Крутій, Л. Литвиною, О. Бабіною, Е. Афоніним, Р. Войтович, А. Баровською та іншими. Так, О. Крутій зазначає, що «державне управління як система суспільних відносин існує в різних формах взаємодії влади та громадськості. Традиційним є встановлення зворотного зв'язку між суспільством і владою через загальне виборче право, що реалізується завдяки парламентському механізму. Однак на сучасному етапі суспільного розвитку вказана форма взаємодії, яка активно застосовувалася починаючи ще з ХІХ ст., вже не задовольняє вимог суспільства як у світі в цілому, так і в Україні зокрема [2, с. 9]. Л. В. Литвинова зазначає, що у випадку коли комунікація між владою та суспільством налагоджена ефективним чином, то вона діє як регулюючий і координуючий механізм та виконує наступні функції: «консервативну», спрямовану на збереження стабільності державної системи, що сприяє підтримці функціонування суспільного організму в цілому; «координуючу», покликану забезпечувати координацію владних впливів від суб'єкта управління, а також його можливих змін; «інтегруючу», пов'язану з реалізацією політики, яка б урахувала інтереси всіх елементів суспільної системи, сприяла формуванню зрілих форм демократії й прийняттю погоджених управлінських рішень; «мобілізаційну», спрямовану на забезпечення легітимності існуючого громадського порядку, отримання схвалення суспільства щодо прийнятих управлінських рішень; «соціалізуючу», пов'язану із засвоєнням у процесі інформаційного обміну соціально–політичних норм, цінностей і традицій держави, підвищенням рівня політичної, комунікативної та правової компетентності громадян» [3].

Поруч із зазначеним, в сучасній науковій думці дедалі частіше, в контексті інформаційної взаємодії між владою та суспільством, застосовується поняття

«стратегічних комунікацій». «У найбільш широкому розумінні стратегічні комунікації є процесом інтеграції досліджень сприйняття аудиторії та зацікавлених сторін (стейкхолдерів) і врахування отриманих результатів під час реалізації політики, планування та операцій на кожному рівні. Стратегічні комунікації – це спрямування за одним вектором множини різних видів діяльності (наприклад політичний процес, зв'язки з громадськістю, інформаційні операції тощо), кожна з яких справляє вплив на підтримку національних цілей. Стратегічні комунікації, по суті, означають обмін (тобто під час спілкування) смислами/ідеями на підтримку національних цілей (тобто стратегічно). Для цього процесу слухання є так само важливим, як і транслювання» [4, с. 148]. Тобто стратегічні комунікації це не просто процес доставки «повідомлення» від «відправника» до «отримувача» за класичною схемою комунікативного акту, а передовсім діалоговий підхід до побудови відносин на основі уважного ставлення до культурних, історичних та інших особливостей, а також – діяльність з гармонізації тем, ідей, образів тощо.

Таким чином в сучасній науковій літературі проблемі налагодження комунікацій, як в цілому, так між владою та суспільством зокрема, приділено значну увагу. Проте, оскільки в практичній площині проблема налагодження дієвої комунікативної взаємодії між владою та суспільством в Україні залишається відкритою, вона потребує подальшого наукового аналізу.

З огляду на зазначене, *метою статті є* встановлення проблем налагодження комунікативної взаємодії між владою та суспільством в Україні, а також визначенні можливих напрямів їх вирішення. *Завданнями статті:* аналіз сучасного стану комунікативної взаємодії між владою та суспільством в Україні; визначення основних проблем налагодження дієвих комунікацій між владою та суспільством в нашій державі; визначення можливих напрямів вдосконалення механізмів комунікативної взаємодії між владою та суспільством в Україні.

В Україні на сучасному етапі продовжує панувати в основному інформаційна політика, заснована на односторонньому механізмі інформування з боку органів державної влади про свої рішення (почасти не в повній мірі), при відсутності зворотного зв'язку. Такий стан речей призводить до незрозуміння українським суспільством тих процесів, що відбуваються у державі, а відтак до відсутності з його боку підтримки як загального курсу державної політики, так і механізмів її імплементації. Варто зауважити, що й суспільно-політична криза в Україні кінця 2013 – початку 2014 рр. виникла зокрема в наслідок того, що між владою та суспільством не було налагоджено ефективної комунікативної взаємодії. Натомість вітчизняні владні інститути намагалися реалізувати модель «патерналістичної держави», яка пронизувала собою всі сфери і з єдиного центру регулювала всі процеси, а суспільство, у якого сформувався ставлення до влади не як до якоїсь «вищої сили», а як до інституту якому воно делегувало певні повноваження, намагалося вплинути на її діяльність. Хоча нинішнє найвище державне керівництво України наразі намагається більше інформувати суспільство про свою діяльність, ніж попередні державні очільники, проте, в практичній площині державна інформаційна політика України щодо розвитку офіційної комунікації між владою та суспільством продовжує залишатися

позбавленою цілісної системи регулювання та відповідної імплементації, що спричиняє низку негативних наслідків, зокрема:

– незадовільний аналіз впливу державної політики на суспільство, а відтак розбіжність між наявною політикою та реальними проблемами в суспільстві;

– існування відносин між «керуючими» і «керованими» на тлі розчарованості та зростанні зневіри суспільства у можливості та прагненні влади досягти реального поліпшення соціально-економічного становища в державі, а відтак зменшенні авторитету та рівня довіри суспільства до влади;

– ескалації внутрішньополітичної напруги в суспільстві, а відтак створенні загроз національній безпеці України.

Такий стан речей пов'язаний з низькою якістю застосування в Україні таких механізмів комунікативної взаємодії між владою та суспільством, як інформування, консультування, залучення громадськості до формування публічної політики.

Під «*інформування*» розуміють «надання інформації громадськості в цілому або зацікавленим групам чи організаціям, що представляють інтереси окремих цільових груп» [3]. Інформування є базовою необхідною ланкою налагодження комунікацій. Варто зауважити, що в Україні стан інформування громадськості про діяльність влади був недостатнім впродовж усіх років незалежності, проте, в останні кілька років він став незадовільним – влада у більшості випадків не розкриває та не пояснює свої наміри. У кращому випадку представлення позиції влади щодо окремих питань відбувається шляхом надання ситуативного інтерв'ю в ЗМІ, при цьому публічні висловлювання представників влади почасті носять непослідовний та неузгоджений характер, наводяться недостатньо переконливі аргументи, важливі питання оминаються. В найгіршому випадку представлення позиції влади здійснюється у формі вже готового нормативного акту – указу, доручення, закону. За такої якості та змістовного наповнення щодо діяльності влади суспільство ставитися до неї зі зростаючою недовірою. Така ситуація постійно дає стимули для критики влади та суспільно-політичної напруги, що ми наочно спостерігаємо в Україні. Натомість, суспільство очікує від владних інститутів інформації про їх рішення, діяльність та ініціативи, а також реакції на внутрішні та міжнародні події.

Наступним механізмом комунікативної взаємодії між владою та суспільством виступає *консультації* – «практика безпосереднього обміну інформацією, ідеями, думками тощо» [3]. Консультації є однією з обов'язкових адміністративних процедур. Серед форм проведення консультацій між владою та суспільством варто виокремити публічні громадські обговорення, які можуть здійснюватися у формі конференцій, семінарів, форумів, громадських слухань, теле- або радіо-дебатів, дискусій, Інтернет-конференцій, телефонів «гарячої лінії», інтерактивного спілкування в інших формах. Спроби запровадити консультації з громадськістю у діяльність органів влади України мають досить тривалу історію, а їх проведення було унормовано ще у 2004 році. Так, основним документом на означеному напрямі став Указ Президента «Про забезпечення умов для більш широкої участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» від 31.07.2004 №854/2004 [5], на підставі

якого Кабінет Міністрів України прийняв постанову «Деякі питання щодо забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» від 15.10.2004 №1378 [6], яка пізніше була замінена постановою «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» від 3 листопада 2010 р. №996 [7]. Цими документами були визначені основні вимоги до організації і проведення органами виконавчої влади консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики. Передбачалося, що основою механізму консультацій стануть громадські ради при органах виконавчої влади, що мали бути сформовані громадськістю та здійснювати координацію роботи щодо консультацій з громадськістю. Крім того, у центральних та місцевих органах виконавчої влади були утворені та посилені підрозділи, відповідальні за зв'язки з громадськістю та засобами масової інформації, які власне мали виконувати роботу з організації та проведення консультацій з громадськістю. Проте, консультації як механізм комунікативної взаємодії між владою та суспільством в Україні наразі використовується також недостатньо ефективно – часто консультації мають формальний характер. Зокрема це пов'язано з дотримання часових рамок проведення консультацій – суспільство почасти не встигає зреагувати та дати свою оцінку ситуації. Стоїть на заваді й недостатній рівень підготовки держслужбовців, що організовують процес консультацій. Почасти консультації організовуються в оперативному порядку без залучення всіх заінтересованих сторін, ще частіше відсутня звітність про врахування або відхилення пропозицій і зауважень, що надійшли, та роз'яснення причин їх відхилення. Слід відзначити, що «перший досвід формування і роботи громадських рад показав, що самі інститути громадянського суспільства виявилися неготовими до самоорганізації. Українським незалежним центром політичних досліджень спільно з Партнерством інститутів громадянського суспільства на підтримку громадських рад, було виявлено, що серед недоліків у роботі громадських рад слід відзначити безсистемність взаємодії громадських рад з органами виконавчої влади, слабе володіння представниками інститутів громадянського суспільства сучасними методиками аналізу політики, моніторингу суспільних процесів, громадського контролю, антикорупційної експертизи» [8]. Окрім того, громадяни не знають, які важелі впливу мають, з огляду на зазначене, майже не використовується положення, про те що в разі подання пропозиції щодо проведення консультацій не менше ніж 3 інститутами громадянського суспільства, такі консультації проводяться обов'язково. Є проблемні моменти й з боку інститутів громадянського суспільства – зокрема неготовність готувати конструктивні пропозиції, через упереджене сприйняття якогось документу. Тож на сучасному етапі *консультавання* між владою та суспільством в Україні продовжує носити радше формальний ніж реальний характер.

Найконструктивнішим механізмом комунікативної взаємодії між владою та суспільством постає *залучення громадськості* – активна участь громадськості за її ініціативою у формуванні публічної політики, а також її реалізації та оцінці. Така участь передбачає, що громадяни відіграють певну роль у процесі прийняття політичних рішень, зокрема можуть вносити власні пропозиції.

Водночас відповідальність за формулювання політичного курсу і кінцеве рішення несе уряд. Прикладом можуть слугувати відкриті робочі групи, експертні комісії тощо [3]. У цьому контексті слід зауважити, що в Україні надзвичайно велика затребуваність у суспільства до участі в управлінні державою, зокрема це засвідчив майдан 2013–2014 рр. та наступні за ним події.

Водночас слід зауважити, що хоча на сучасному етапі в Україні відсутній окремий нормативно-правовий акт, який би безпосередньо регулював питання налагодження комунікацій між владою та суспільством наразі існує низка нормативно-правових актів, які регулюють певні аспекти цієї проблеми. Зокрема, закони України «Про доступ до публічної інформації», «Про інформацію», «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації», «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки», «Про звернення громадян», «Про місцеве самоврядування в Україні», Указ Президента України «Питання сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні», Постанови Кабінету Міністрів України «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики», «Про порядок сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади», «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» тощо. Тож в нормативному полі означена проблема певним чином врегульована.

Також слід відмітити, що і в інституційній площині відбуваються деякі позитивні зрушення. Зокрема, в органах державної влади створюються окремі структурні підрозділи, що займаються стратегічними комунікаціями – комунікативною взаємодією між владою та суспільством.

Проте, здебільшого нинішнє державне керівництво також демонструє недостатню готовність переходити до принципів і процедур публічної політики та визнавати громадянське суспільство рівноправним партнером. Зокрема це продемонстрували і трагічні події біля Верховної Ради України 31 серпня 2015 р., коли відбувалося голосування за зміни до Конституції України. Одразу після голосування парламента мітингувальники пішли штурмом на будівлю парламенту почали кидати димові шашки, пізніше під ноги Нацгвардії полетіла бойова граната. Як результат – поранено більше сотні правоохоронців, а 24-річний солдат строкової служби Нацгвардії Ігор Дебрін загинув. Варто зауважити, що цих подій можна було б уникнути у випадку більш повного та тривалого інформування суспільства щодо запропонованих змін, адже значна кількість громадян нашої держави і нині не розуміє різниці між федералізацією та власне запропонованою децентралізацією України.

Як зауважує начальник відділу стратегічних комунікацій у секретаріаті міністра закордонних справ України Дмитро Кулеба, незадовільний стан комунікативної взаємодії між владою та суспільством пов'язаний з трьома головними чинниками: закритістю відомств, які є власниками найбільш важливої та цікавої інформації; координацією при якій кожен не боїться брати на себе відповідальність в межах свого сегменту, але в рамках одного інформаційного нарративу; а також браком коштів [9].

Однак, з огляду на те, що за демократичного устрою влада має виконувати свої функції взаємодіючи на паритетних засадах із суспільством, завойовуючи його підтримку та схвалення під час прийняття важливих рішень, це вимагає створення істотно нових форм та механізмів ефективної комунікативної взаємодії між державою та суспільством в Україні. Для цього необхідно здійснити низку кроків, серед яких найактуальнішими наразі вбачаються:

– забезпечення своєчасного надання владними інститутами повної, об'єктивної, достовірної та зрозумілої інформації з суспільно-значущих тем, зокрема на Інтернет-ресурсах відповідних органів державної влади, а також посилення механізмів відповідальності посадових осіб за своєчасне нерозміщення такої інформації чи її невідповідність вищезазначеним критеріям;

– створення та забезпечення структурних підрозділів органів державної влади, що відповідають за комунікаційну взаємодію, на всіх рівнях необхідними ресурсами – фінансовими, матеріальними, інформаційними, та насамперед кадровими (спеціалістами – соціальними модераторами, які здатні організувати конструктивний і результативний діалог скерований на взаєморозуміння сторін);

– створення сприятливих передумов (нормативно-правових, соціально-політичних, економічних тощо) для розвитку інститутів громадянського суспільства, зокрема функціонування недержавних організацій, спроможних не тільки формувати та аналізувати інформацію, а й впливати на представників владних інститутів в процесі розробки та реалізації державної політики;

– забезпечення участі суспільства у розробленні значущих рішень, зокрема шляхом функціонування ефективних, а не формальних механізмів консультування між владою та суспільством, які передбачатимуть наявність достатньо часу для сприйняття нових ідей і вироблення пропозицій з боку суспільства, а також механізми відповідальності влади щодо використання зауважень/пропозицій наданих суспільством тощо.

Висновки: для України налагодження дієвої комунікативної взаємодії між владою та суспільством залишається надзвичайно актуальним завданням. Для його вирішення необхідно: забезпечити відповідну поінформованість суспільства про діяльність владних інститутів; створити та забезпечити необхідними ресурсами структурні підрозділи органів державної влади, що відповідають за комунікаційну взаємодію із суспільством; створити сприятливі передумови для діяльності та розвитку інститутів громадянського суспільства; забезпечити участь суспільства у розробленні важливих для держави рішень, зокрема шляхом функціонування ефективних механізмів консультування між владою та суспільством.

Перспективи подальших досліджень полягають у подальшому розробленні механізмів ефективної комунікативної взаємодії між владою та суспільством на принципах партнерства, прозорості, відкритості та партнерства, зокрема шляхом розробки та затвердження *Концепція розвитку офіційної комунікації* – керівного документу державної політики в зазначеній сфері.

Список використаних джерел

1. Хабермас Ю. Моральное сознание и коммуникативное действие / Юрген Хабермас. – СПб.: Наука, 2000. – 389 с.
2. Крутий О. М. Діалогова взаємодія органів державної влади та громадськості: [монографія] / О. М. Крутий. – Х.: Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2008. – 302 с.

3. Литвинова Л. В. Соціально-психологічний вимір побудови комунікацій державних службовців з громадськістю [Електронне наукове фахове видання] / Л. В. Литвинова // Державне управління: теорія та практика. – 2013/1. – Режим доступу: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej17/PDF/24.pdf>

4. Цитата по: Баровська А. В. Стратегічні комунікації: досвід НАТО / А. В. Баровська // Стратегічні пріоритети. – 2015. – №1 (34). – С.147–152.

5. Про забезпечення умов для більш широкої участі громадянської у формуванні та реалізації державної політики: указ Президента України від 31.07.2004 №854/2004. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/854/2004>

6. Про деякі питання щодо забезпечення участі громадянської у формуванні та реалізації державної політики: постанова Кабінету Міністрів України від 15.10.2004 №1378. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1378-2004-p>

7. Про забезпечення участі громадянської у формуванні та реалізації державної політики: постанова Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 р. №996. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-p>

8. Кокора В. Інформаційно-комунікаційні особливості взаємодії органів місцевого самоврядування з громадою: регіональний аспект [Електронний ресурс] / В. Кокора // Аналітична записка НІСД. – листопад 2012 р. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/978/>

9. Сірук М. Про три головні проблеми комунікації [Електронний ресурс] / Микола Сірук // День, 2015 р., 15 січня. – Режим доступу: <http://www.day.kiev.ua/uk/article/podrobyci/pro-try-golovni-problemy-komunikaciy>

References

1. Khabermas Yu. Moral'noe soznanye y kommunykativnoe deystvie / Yurhen Khabermas. – Spb.: Nauka, 2000. – 389 s.

2. Krutyi O. M. Dialohova vzayemodiya orhaniv derzhavnoyi vlady ta hromads'kosti: [monohrafiya] / O. M. Krutyi. – X.: Vyd-vo KharPI NADU «Magistr», 2008. – 302 s.

3. Lytvynova L. V. Sotsial'no-psykholohichnyy vymir pobudovy komunikatsiy derzhavnykh sluzhbovtiv z hromads'kisty [Elektronne naukove fakhove vydannya] / L. V. Lytvynova // Derzhavne upravlinnya: teoriya ta praktyka. – 2013/1. – Rezhym dostupu: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej17/PDF/24.pdf>

4. Tsyata po: Barovs'ka A. V. Stratehichni komunikatsiyi: dosvid NATO / A. V. Barovs'ka // Stratehichni priorytety. – 2015. – №1 (34). – S.147–152.

5. Pro zabezpechennya umov dlya bil'sh shyrokoiy uchasti hromads'kosti u formuvanni ta realizatsiyi derzhavnoyi polityky: ukaz Prezydenta Ukrayiny vid 31.07.2004 №854/2004. – Rezhym dostupu: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/854/2004>

6. Pro deyaki pytannya shchodo zabezpechennya uchasti hromads'kosti u formuvanni ta realizatsiyi derzhavnoyi polityky: postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 15.10.2004 №1378. – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1378-2004-p>

7. Pro zabezpechennya uchasti hromads'kosti u formuvanni ta realizatsiyi derzhavnoyi polityky: postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 3 lystopada 2010 r. №996. – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-p>

8. Kokora V. Informatsiyno-komunikatsiyni osoblyvosti vzayemodiyy orhaniv mistsevoho samovryaduvannya z hromadoyu: rehional'nyy aspekt [Elektronnyy resurs] / V. Kokora // Analitychna zapyska NISD. – lystopad 2012 r. – Rezhym dostupu: <http://www.niss.gov.ua/articles/978/>

9. Siruk M. Pro try holovni problemy komunikatsiy [Elektronnyy resurs] / Mykola Siruk // Den', 2015 r., 15 sichnya. – Rezhym dostupu: <http://www.day.kiev.ua/uk/article/podrobyci/pro-try-golovni-problemy-komunikaciy>

Konakh V. K., PhD in Political Science, Doctoral of the National Institute for Strategic Studies (Ukraine, Kyiv), konakh_v@ukr.net

The communication interaction between the authorities and society in Ukraine: problems and ways of their solution

In the article is considered the current state and defined the main problem of the set up the communicative interaction between government and society in Ukraine. It is found that in Ukraine today continues to dominate the information politics based on the unilateral mechanism for informing the state authorities about their decision (in part not fully) in the absence of feedback. This situation is related with the low quality of application in Ukraine of such mechanisms of communicative interaction between government and society as information, consultation, public involvement in policymaking etc.

To solve the marked problems is suggested: to provide the corresponding awareness of society about activities of government institutions; to create and provide the necessary resources structural units of the government responsible for communications interaction with society; to create favorable conditions for the operation and development of the civil society; to ensure public participation in developing the important decisions for the country, in particular through the effective functioning of consultation mechanisms between government and society.

Keywords: the communication between government and society, the problems of the official communication in Ukraine, the mechanisms of communicative interaction.

Конах В. К., кандидат политических наук, докторант,
Национальный институт стратегических исследований
(Украина, Киев), konakh_v@ukr.net

Коммуникационное взаимодействие между властью и обществом в Украине: проблемы и направления их решения

Рассмотрены современное состояние и определены основные проблемы налаживания коммуникационного взаимодействия между властью и обществом в Украине. Выяснено, что в Украине на современном этапе продолжает господствовать информационная политика, основанная на одностороннем механизме информирования со стороны органов государственной власти о своих решениях (порой не в полной мере), при отсутствии обратной связи. Такое положение вещей связано с низким качеством применения в Украине таких механизмов коммуникационного взаимодействия между властью и обществом, как информирование, консультирование, привлечение общественности к формированию публичной политики и т.д.

Для решения отмеченных проблем предложено: обеспечить соответствующую осведомленность общества о деятельности властных институтов; создать и обеспечить необходимыми ресурсами структурные подразделения органов государственной власти, которые отвечают за коммуникационное взаимодействие с обществом; создать благоприятные предпосылки для деятельности и развития институтов гражданского общества; обеспечить участие общества в разработке важных для государства решений, в частности путем функционирования эффективных механизмов консультирования между властью и обществом.

Ключевые слова: коммуникации между властью и обществом, проблемы развития официальной коммуникации в Украине, механизмы коммуникационного взаимодействия.

* * *

УДК 323.1

Липчук О. І.,
кандидат політичних наук, доцент кафедри
політології, Прикарпатський національний університет
ім. Василя Стефаника (Україна, Івано-Франківськ),
oxana-lypchuk@ukr.net

СУЧАСНИЙ СТАН НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЇ АВТОНОМІЇ В УКРАЇНІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЇЇ ПОЛІТИКО-ПРАВОВИХ ЗАСАД

Вказується на те, що національно-культурна автономія є одним з ефективних засобів вирішення проблем у сфері національних відносин. Важливе місце в даному дослідженні посідає аналіз основних проблем та перспектив розвитку національно-культурної автономії в Україні. Вироблено практичні пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства України про національно-культурну автономію. З'ясовано причини обмеження практики надання територіальним громадам, самоорганізованим спільнотам громадян, об'єднаних за етнічною ознакою, колективного права на місцеве самоврядування.

Ключові слова: національна меншина, національно-культурна автономія, територіальна громада, місцеве самоврядування.

Враховуючи власний історичний досвід впровадження правових засад, Україна однією з перших із колишніх союзних республік проголосила право на національно-культурну автономію для національних меншин. Згідно із статтею 6 Закону України «Про національні меншини в Україні» національно-культурна автономія визначається правом «навчання рідною мовою чи вивчення рідної мови в державних навчальних закладах або через національно-культурних традицій, використанням національної символіки, відзначенням національних свят, сповідуванням своєї релігії, задоволення потреб у літературі, мистецтві, засобах масової інформації,

створення національно-культурних і навчальних закладів та будь-яку іншу діяльність, що не суперечить чинному законодавству» [1, с. 14].

Стандартом, на який слід орієнтуватися у цій сфері, насамперед є той концептуальний підхід до неї, що міститься в документах ООН. Так, її Статус орієнтує тут на розвиток «дружніх відносин між націями на основі поваги принципу рівноправності та самовизначення народів». До того ж, у обох Міжнародних пактів про права людини зазначено таке: «Усі народи мають право на самовизначення. Згідно з цим правом вони вільно встановлюють свій політичний статус і вільно забезпечують свій економічний, соціальний і культурний розвиток» [2, с. 39, 44].

Стосовно Положення Статуту ООН про самовизначення, то воно отримало деталізацію в положеннях Декларації про принципи міжнародного права, які стосуються дружніх відносин, співробітництва (між державами відповідно до Статусу Організації Об'єднаних Націй (1970 р.) [3, с. 4–12]. Згідно з Декларацією, самовизначення розглядається як принцип, закріплений у Статуті ООН, як гарантія того, що у відповідності з принципом рівноправності та самовизначення народів всі нації наділяються правом вільно, без втручання ззовні, визначати власний політичний устрій і здійснювати свій економічний, соціальний і культурний розвиток, узгоджений з усіма ключовими національними інтересами даної держави [4, с. 56–63].

Що стосується регіональних міжнародних європейських організацій, то вони, на відміну від документів ООН, значно активніше підтримують право меншин на самоврядування й автономію. Це право в їхньому тлумаченні означає надання національним меншинам права управляти своїми внутрішніми справами, передусім – у галузях освіти, релігії, інформації, а також в соціальній сфері. Так, у пункті 35 Документа Копенгагенської наради Конференції НБСЄ з питань людського виміру (1990) зазначено: «Держави-учасниці визначають зусилля, спрямовані на захист і створення умов для підтримки етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності певних національних меншин, створення як одного з можливих засобів для досягнення цих цілей, відповідно до політики зацікавленої держави, належних місцевих або автономних органів управління, що відповідають історичним і теоретичним умовам таких меншин» [5, с. 250].

Україна ратифікувала Рамкову конвенцію про захист прав національних меншин Ради Європи і, отже, вона стала частиною нашого вітчизняного законодавства. Стаття 15 цього нормативно-правового документу вимагає від сторін створити необхідні умови для ефективної участі осіб, які належать до національних меншин, у культурному, соціальному та економічному житті та в державних справах, необхідні і належні умови для цього, сторони, в т.ч. – Україна, можуть вживати в рамках своїх конституційних систем, зокрема, такі заходи, як забезпечення ефективної участі представників етнічнонаціональних спільнот у процесах прийняття рішень та у виборчих органах як на національному, так і на місцевому рівні; децентралізацію або впровадження форм місцевого самоврядування.

Таким чином, як ми бачимо, визнання права національних меншин на самоврядування і автономію